

ראשי-הממשלה בנין וראשי-קואליציה שפירא
כסף דוחה שבת

תשלום החוב, הפכה היריבות בינו ובין אל-על שינאה ממש. כשמונתה על-ידי בגין וקורפו הוועדה, שתפקידה הוא להכריע את גורל אל-על, לחצו ראשי אגודת דתי-ישראל לצרף אליה גם את ויינגרטן. בומה שביט נזעק וסיפר לבגין את תולדות היחסים בין אל-על ובין הרב מני-יורק, אולם לחץ המפלגות הדתיות היה חזק מטענותיו של שביט. ויינגרטן צרף לוועדה והוא למעשה מנהל אותה.

רווח לעומת

הפסד

ל"אל-על" לא היתה ברירה אלא לשתף פעולה עם הוועדה. שביט מינה ועדה מיוחדת של אל-על, שתפקידה היה לחקור את כל ההשלכות של הפסקת הטיסות בשבת. בראש הוועדה עמד אחד מאנשי-המיקצוע הטובים של אל-על, מייק אצ'קן, ראש-אגף מרכזי שליטה. מסקנותיה של הוועדה הדהימו את חווי-השחורות באל-על. הדו"ח בן תישעת העמודים ו-

לא חטטו בשבת. אחד מחבריה יודע בחוסר אהנתו את אל-על, וטען לא פעם, שצריך לסגור את החברה.

השותפות הפכה

לשינאה

בראש הוועדה עומד עורך-הדין הירושלמי יעקוב רובין. רובין הוא אדם דתי, המקיים את מצוות הדת בדקדקנות רבה. עימו יושב בוועדה גם אבנר פרץ, דמות שבלטה בד"ש, איש ועדי-הדואר רבינו לוי ושמאי סימיוביץ. אולם הדמות השלטת בוועדה הוא החבר החמישי שלה, דויד ויינגרטן. ויינגרטן, היושב מרבית ימי היום בנני-יורק, אם כי הוא מחד זיק בדירת-ספאר ברחוב אחיה-עם בירושלים. היה פעם בעל משרד נסיעות בשם שרון טורס. המישר נדכס לקשיים, וויינגרטן פתח משרד בנני-יורק בשם פורן טורס. הוא הצליח לשכנע את חברת אל-על להיכנס איתו לשותפות במישרד החדש. ואחר-כך מכר לה את חלקו בו. אחרי שאל-על קנתה את המישרד התגלו חילוקי-דיעות

ביום השלישי האחרון התקיימה שיחת-טלפון בין ראשי-הממשלה, מנחם בגין, ובין מנהיג האגודה, ח"כ אברהם שפירא. השניים שרו לאנשי אגודת-ישראל היתה הצדעה. הם הסבירו בתמימות-שם מבינים כי דרישתם להשבת אל-על בשבת עוררה סערה ציבורית. כדי להקל על ממשלת בגין, הם מוכנים לוותר על הדרישה. אמר אחד מהם: "יהודים דתיים בין כה וכה לא טסים בשבת, ומי שלא דתי, יטוס בחברות זרות. או למה שהגויים ירוויחו מזה?" ואילו חבר-כנסת אחר של האגודה הסביר: "אנחנו מוכנים לוותר על הדרישה כדי להקל על מורנו ורובנו מנחם בגין."

פגישה מסוג זה היתה צריכה להיערך בין ראשי האגודה ובין ראשי-הממשלה, או כינם ובין שר-התחבורה. אבל ארידור ידע ש-אחרי ההקדמה יבוא המשך, שיסביר בוודאי מדוע הורה בגין דווקא לו, לשר-האוצר, להיפגש עם ראשי האגודה בעניין זה.

מכרו את השבת

אמנם, ההמשך לא הפתיע. ראשי האגודה הודיעו, ש-תמורת ויתור זה הם רוצים בהקדמת תשלומים. מיליארדי הליי-רוט, שהקצבו לאגודת-ישראל על-פי ההסכם הקואליציוני, מפוזרים על פני עשרות ומאות טעימים תקציביים. כדי שאיש לא יוכל לחשב את הסכום הכולל, אך על דבר אחד הוסכם בעת המשא-ומתן הקואליציוני בין הלייכוד ואגודת-ישראל: כל אחד מהתשלומים יחולק לשני תשלומים שווים. התשלום הראשון ישולם בשנת-הכספים הנוכחית, 81-82, והשני רק בשנת הכספים הבאה, 82-83. הקדמת תשלום החצי השני, בתנאי האינפלציה והריבית של היום, פירושה ש-תוספת של מאות מיליוני ליי-רוט לאגודת-ישראל.

ארידור יכול היה להבין שראשי-הממשלה סומך ידיו על הסדר זה. אולם הוא לא רצה להתחייב באו"י ניהם של ראשי האגודה. הוא הביט להם לשקול את ההצעה ביחויב, ואמר שההחלטה הסופית תהיה של בגין. ראשי האגודה הבינו שהם עשו את עיסקת-חיייהם. בגין נתן את הסכמתו עוד קודם לכן.

עיסקה זו הצליחה לשבור את שיא הצנינות שנקבע אי פעם על-ידי אגודת-ישראל. ראשי האגודה מוכנים למכור את השבת, אשר שמירתה יקרה להם כל-כך, תמורת כסף, גוסף על הכספים שכבר גולו מקופת-המדינה יוסי ינאי

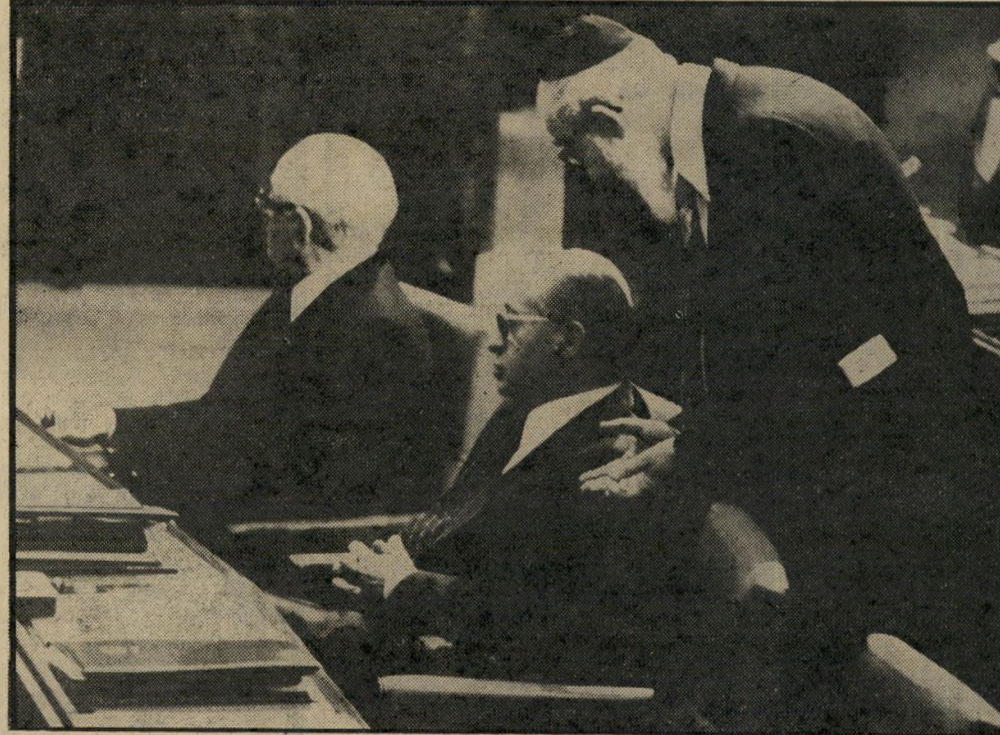
אל-על תפסיד מדי שנה 38.4 מילי-יוני דולר, שהם 5760 מיליוני ליי-רוט לפי המחירים של היום. והוא אומדן ההוצאות הישירות של אל-על, אם יופסקו הטיסות בשבת, ואינו כולל את ההפסדים לטווח-ארוך ואת הגדלת ההוצאות המימון של החברה.

הוועדה הממשלתית, בראשות עורך-הדין רובין ובשליטת דויד ויינגרטן, קיבלה את הדו"ח של אל-על. כעבור חצי שעה, זמן ש-אינו מספיק אף לקריאה שיטתית של הדו"ח, ושבוודאי אינו מספיק להתייחסות רצינית אליו, הודיע ויינגרטן שהוועדה דוחה את הדו"ח. ברור היה לגמרי שהוועדה תכריע שיש להפסיק את טיסות אל-על בשבת, על-פי דרישת האגודה, ומכלי להתחשב בנזק העצום שהדבר יביא לקופת-המדינה ולכנה שבחיסול אל-על.

תרגיל

מתוחכם

אך עוד לפני שהוועדה הגישה את מסקנותיה לראשי-הממשלה ולשר-התחבורה, שבעיקר בותיהן היתה אל-על מקבלת הוראה להפסיק את טיסותיה בשבת, באה הישועה ממקום שהחברה לא ציפתה לו כלל.

יו"ר ועדת-כספים דורניץ וראשי-ממשלה בגין (ליידם שימחה ארליך) ריווחי אינפלציה וריבית

מכחינה כלכלית הפסקת הטיסות בשבת תגרום לאל על לאובדן של כ-195,000 נוסעים וכ-25,000 טון מטען חקלאי ואחר. ההפסד הישיר והמידי (למשק המדינה ולא על כאחד הנובע מכך מסתכם בכ-38 מיליון \$, במחירי 1980/81. הפסדים אלה ילכו ויחריפו תוך פרק זמן לא ארוך.

ברור כי במצבה הכלכלי הנוכחי של אל על, אשר עיקר עסקיה מתבססים על התירוח, משמור הדבר הינו ערעור מוחלט של בסיס קיומה הכלכלי של החברה באופן שאינו ניתן לחיקון.

קטע מדו"ח הוועדה על טיסות "אל-על" בשבת

הדס כלכלי

חחו על חברת אל-על, ושפירא הודיעה לבגין שיש לו הצעת פשרה. באותו ערב נערכה, ביוזמת בגין, פגישה בין שר האוצר יורם ארידור ובין ראשי אגודת-ישראל. לתדהמתו של ארידור, התברר לו שכלל לא איכפת לאגודה אם חברת-התעופה הלאומית תחל את השבת או לא. התברר לו שהעלאת הדרישה בעת המשא-ומתן הקואליציוני, העמידה על כך ש-אל-על תפסיק את טיסותיה בשבת, והיו הצעד הראשון בתרגיל חכם ומתוחכם שנועד לסחוט עוד כסף, גוסף על מיליארדי הליירות שנסחטו כבר, מקופת-המדינה.

5.5 מיליוני דולר מהנוסעים בטיסות-שכר בשבת, 22.8 מיליוני דולר מהטסת מיטען, 4.6 מיליוני דולר מהטסת מיטען חקלאי וחצי מיליון דולר מהכנסות אחרות. סך-הכל תפסיד אל-על 75.6 מיליוני דולר.

קריאה

בחצי שעה

כדי להיות הוגנת הישבה ועדת אל-על גם מה יהיו ריווחי חי החברה כשייחסכו הוצאות ה-הפעלה בשבת. כל החיסכון בהוצאות מגיע ל-37.2 מיליוני דולר.

עשרות עמודי הניסוחים הוכיח, שהפסקת טיסות אל-על בשבת תגרום לא רק להפסד כספי חמור לחברה, אלא יביא להרובנה ממש. כותבים מחברי הדו"ח: "בטוח הד ארוך והבינוני ייווצר תהליך הדרגתי, שבו המוביל הלאומי של מדינת ישראל יחדל מלהיות גורם תירוטי בעל מישקל במרכזי התירויות באירופה בטיסות סדרי רוח, ויפסיק כימעט לחלוטין גם את פעולתו בשוק טיסות-השכר."

על-פי החישובים, תפסיד אל-על 195 אלה נוסעים לשנה, אם תפסיק לטוס בשבת. מהבחינה הכספית תפסיד אל-על 42.2 מיליוני דולר מהנוסעים בטיסות רגילות,

לגבי החשבונות, בסדר גודל של יותר מחצי מיליון דולר, שהם, בכסף של היום, כ-70 מיליון ליי-רוט.

אל-על פתחה במאבק מישפטי נגד ויינגרטן, כדי לקבל את הכסף, המגיע לה לטענתה. אולם להסתרת החברה פתח ויינגרטן בחזית נוספת. הוא היה הראשון שהתחיל להפעיל טיסות-שכר מנייר יורק לתל-אביב, ופגע קשות בהכנסות אל-על בקו חשוב זה.

היריבות הפכה

לשינאה

ויינגרטן שכר מטוסים מחברת אוורגרין האמריקאית. למרות שהוא טוען שהוא רב, ומקפיד שיקראו לו בשם "הרב ויינגרטן", הוא לא היסס לשתף פעולה עם חברה שמטוסייה טסים גם בשבת. אולם למרות המחירים הזולים שאלה העיסקה. כיום אף ויינגרטן משפיע עוד טיסות-שכר אלה. באותה תקופה היה ויינגרטן ה-אוייב הגדול ביותר של אל-על. כשהוא תפסיד את הבוררות בינו ובין אל-על בנוגע להוצאות מיליון הדולר, ונשא-אל על עיקלה את ביתו בירושלים כדי להבטיח את